

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. *A 3*

Tilleggsspørsmålnr.

Emne :

Oppskr. av: *Jonn O. Tuveb.*
(adresse): *Sundet nr Roros*Fylke: *Sør Trøndelag*
Herad: *Roros Landdogn*
Bygdelag: *Rorosgard Krets*
Gard: *Sundet nordre*
G.nr. *37* Br.nr. *3*

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke) :

SVAR

1. For gjæus vedk brukke man benevnelsen bryne og med brynet brukke man å "stryke" gjæen, som det hetle her over.
2. Nå brukkes i almindelighet bryner av Kunststein. Det finnes ingen naturlig brynestein i bygda. Bryner ble innført i stor utstækning fra Sverige og fra forskjellige trakter av landet.
3. Alle redskaper blir som fast regel slipt på en rund slipestein og etterpå "heinet" på en hein. Benevnelsen bryne brukkes bare for gjæus vedk. For alle andre redskaper brukkes man ordet hein.
4. Jeg har aldrig hørt tale om at gjæen ble tynnet i eggen med hammer her over traktene.
5. Jeg har ikke hørt tale om noen slik større flat stein som benyttedes til å slippe på. Derimot brukke man å ta slipsteinen med seg ut over teigene

i markslåttene eller høst som man
ble ferdig med teigene

6. Dette berodde på hvordan slåttene var
likedan graset enkelte steder er det
lett å slå og andre steder tyngre. På
fjorlunde steder er det som regel verre
å slå enn på rålunde. Desertene
er det en kunst å "stryke" (heine)
(bryne) gjæen. En slåttkar som er flink
til å stryke gjæen kan slå like mye
med en gjæ uten å slippe som en annen
som slår med to gjæer og som er mindre
dyktig å stryke. Som regel slipper man
gjæen 3 gange pr dag forutsatt at man
brukes den hele dagen

7. Her overs brukene brukes utelukkende
steinbryner og nu utelukkende av
Kunststein. Bryner av hårdt tre har
eller hvad jeg vet aldri vært brukt her

8. Her lar man gjæen sille på orvet
til den er utslitt såfremt orvet holdt.

9. Her brukes kinn lagger og gjæen
holdes rett foran på venstre side når
den strykes.

10. Her brukes man uttrykket brynstokk
og den var som regel laget av sink
eller av tra. og hadde en krok i øverste
kant til å henge på slireremmen

3

11. Jeg har ikke sett noen bare brynet
i okse eller kühorn. Derimot har jeg
sett at hvis noen har hat et utmerket
godt bryne og vert så uheldig å slå det
ishykket f eks i 2 dele at de da har
satt en av delene inn i et okse eller küh-
horn for å kunne bruke det videre og så
satt det hele ned i en brynstokk

12 Brynstokken henger som regel bak

13. Brynstokken skal være vandlett og
brynet skulle være fegtig. Bryner av
Kunststein brukes som regel borte.

14-15-16 Jeg har hørt folk bruke slip-
sten sand til å forliindre Brünst-
hos grispeurkes som skal slaktes.
til 14 Brukes naonet heinsvarte

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
adr. NORSK FOLKEMUSEUM 756
BYGDØY